

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

6. Sexta. Alterius, vel utriusque fornicatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

retat delictum iniustitiae contra priorem Sponsam commississe: at in jure delictum nunquam praesumitur, nisi certo constet.

24. Verum, esto, nolim, nec possim praesumere Francisci delictum, & esto, sic debeat in iudicio pronunciare iudex, qui animum internum non videt, adhuc tamen dubium remanet; an re vera Franciscus se obligaverit Bertae, nec-ne, & sic dubitatur de ipsa substantia obligationis, seu promissionis obligantis. Quare recurrit questio, an pro foro conscientiae debeat prevalere certa libertas Francisci contra dubiam promissionem? Sed id in simili dictum à nobis est sup. c. 1 §. 4. n. 10.

QUARTA DIFFICULTAS.

Sponsalia inter impeditos sub conditione, si Papa dispensaverit, An praevalent posterioribus initia inter non impeditos?

25. Caesar sciens Lucretiam sibi esse consanguineam, eam, nullo designato tempore, desponsavit sub conditione si summus Pontifex dispensaverit. Interim, antequam dispensatio expedita fuerit, nova sponsalia cum Berta nullo affecta impedimento contraxit. Obienta jam dispensatione, potestne Caesar Bertam potius (ut optat) ducere, quam Lucretiam?

26. Respondeo, mihi certum esse cum Diana, p. 11. tract. 2. res. 70. posse, supponendo non adfuisse novum consensum in Caesare post dispensationem impetratam. Ratio est, quia illa priora sponsalia nulla prorsus fuere, atque adeo posteriora fuerunt valida, & hujus ulterior ratio est, quia jus omnino prohibet sponsalia inter ejusmodi impeditos; sed ante impletam conditionem sunt impediti; ergo &c. Adde, in re quae per leges eximitur à commercio humano, & ex facto, quod à jure improbatur, nullam oriri posse obligationem, vide *L. inter stipulantem §. Sacram. ff. de Verb. signif. L. cum lex. ff. de Fidejuss.* Ergo ex promissione facta Matrimonii, quod improbatum inter consanguineos, non potest oriri obligatio pro tempore ante obtentam dispensationem, de quo loquimur; ergo illa promissio Caesaris & Lucretiae nulla fuit, & consequenter valida illa ejusdem Caesaris, & Bertae.

27. Quid si posteriora sponsalia cum Berta contracta fuissent post dispensationem jam expeditam?

Respondeo, esse distinguendum juxta superius dicta cap. 3. §. 2. n. 10. Si enim sustineas, statim, obtenta dispensatione sine novo consensu, valida esse sponsalia illa, facta sub spe, sub conditione Dispensationis, sponsalia Caesaris & Lucretiae erunt, (habita dispensatione) statim valida, & observanda. Si vero sustineas, obtenta dispensatione, non statim convalescere sponsalia, sed requiri novum consensum, seu ratificationem, quam in casu nostro supponimus, nequaquam adfuisse, remanent sponsalia priora cum Lucretia invalida, unde valida erunt posteriora cum Berta, atque haec custodienda. Nos vero, quia utramque sententiam probabilem judicavimus l. c. & iterum judicabimus infra, c. 10. de consensu c. 7. §. 3. ided breviter dicimus, si sponsalia cum Berta fuerunt, ante impetratam pro Lucretia dispensationem, contracta, Bertam fore uxorem Caesaris, qui est casus allatus n. 2. Si vero fuerunt inita post obtentam dispensationem, qui est casus allatus hoc n. 27. dicimus esse probabile, quod Berta à conjugio Caesaris sit repellenda, & quod Lucretia sit ad ejusdem conjugium advocanda, sed esse item probabile contrarium, ut patet ex dictis: Advertendo semper, debere rescindi damna, si quae facta sunt à Caesare Sponsae relictæ, & praescindendo à copula, de qua jam modo, dictum est.

1. Sponsa, vel Sponsus (in hoc enim utriusque est eadem ratio) sunt pariter innocentes, etiam si sponsalia perirent ab ipsis recedere, ut decidit cap. Quamvis de jurejurando, & patet. Quare enim cum in tali dei fractio, ob quam omnes concedimus, postea salubus recedere, si haec non est: Dixi (innocentes) qui delictum commisit, debet ex parte sua obligationem adimplere, si alter velit, ne scilicet ex sua ingratitudine lucrum reportet.

2. Quid, si Sponsa verè per vim pateretur fornicationem, quem esse casum rarissimum dixi l. 7. in Dicitur §. 2. n. 5. Sanch. lib. 1. matr. d. 5. n. 8.

Respondeo, posse adhuc Sponsum eam delectare, quidem ob fractam fidem, quam in hoc casu non fuisse supponimus, sed quia Sponsa, etiam per vim violata, vilis notabiliter efficitur, & probo veritatem fecerim sic violatam ducere, idque cum periculo te alienam prolem alendi.

3. Dicitur est (Sponsa) nam ex communi sententia Sanch. Pont. l. 12. cap. 17. num. 3. & aliorum, non concedimus, si Sponsus ex violata cogere vellet cognoscere (si tamen virum posse invicem ad hoc cogi, possibile sit, quod mihi, & Tolto, §. 4. cap. 20. dictum est difficile) nam tunc, nec Sponsus hunc cogere cum ageret coactus, nec probrobus esset eum ducere, cum, virum aliquem cognovisset, deinde secundum hominum existimationem non sit. Notandum Sponsus cogere vellet sodomiticè pati, nam quia dedecus esset mulieri, ejusmodi virum proinde habere, ideo judicat Castrop. loc. max. citando nam, & hanc solam rationem, posse Sponsam illum veluti adulterem se repellere, id, quod ego limitarem, quando res est occulta, ut etiam in similibus (quando caput est solum à ratione dedecoris) dicendum est.

4. Quod dictum est de fornicatione, extenditur modo ad oscula, tactusque impudicos; per haec enim proximè, si sint frequentia, etiam fides frangitur, cum Sponsa promiserint Matrimonium, & omnia, quae illud continentur.

5. Extenditur Secundò, ad fornicationem spiritalem, id est ad haeresim. Alter enim potest recedere à viro alterum in haeresim incidisse: quod dictum in Castrop. l. 1. de spons. p. 25. num. 11. quando spiritualis est Sponsus innocens, habitare cum haeretico, & quando sumus in loco, ubi delictum haereticum redditur infamem, ut in Hispania, aliisque Catholicis regionibus. Equidem hanc limitationem, nec apud Sanchez loc. cit. nec passim apud alios lego, & probabilem etiam in Regionibus Haereticorum non consideramus, sed commendare potius Sponsam, quae nolle progredi ad Matrimonium ejus Sponsi, qui haeresim in sponsalia amplectitur; nimis enim grave est eam Catholicam, ad nubendum homini divertere, & quidem haec Religio, quem tamen ipsa Catholicum in sponsalibus elegerat.

6. Inquires, Fornicantis utriusque, id est Sponsae, & Sponsi, alio viro, Sponsus autem cum muliere alia, potest utriusque ad libitum à Sponsalibus resilire.

Respondeo. Communis opinio cum Sanch. l. 1. de spons. num. 9. & cum Pontio, Coninch, Layman, Guenzler apud Castropalaum, loc. cit. num. 9. quibus addo Durandum, part. 3. tract. 4. res. 284. & quidem satis probabiliter distinguit; concedit enim Sponsum posse, nec veli Sponsam, quia quod Sponsa violata à aliquo hunc maximum est dedecus, non autè quod Sponsus aliquam violaverit, ut modò diximus num. 3. Quare ad hoc compensari injuria nequaquam possunt. Sed Castropalaus, loc. cit. n. 10. & quidem ex mea sententia probabiliter.

bilis, ne dicam verius, ad quod etiam propendit Aversa de *marim*, *sect. 8. quæst. 24. 1. Porro*, putat posse utroque æquè resistere; Sponsum propter rationem iam dictam, Sponsam vero, quia etiam ipsa fornicata fuerit, non propterea tollitur, quod vir per suam fornicationem si dem fegerit Sponsæ; Sicuti propter similem rationem, quamvis dedecus non sit uxori, si ejus vir aliam cognoscit, tamen ipsa, solum, quia si datam fidem vi frangit, divertere potest, ut ex certa, & communi doctrina habet ipse Sanchez *lib. 10. de matr. disp. 3. num. 6. & infra suo loco dicemus*. Non ergo ex capite dedecoris, quod exclusim dicto n. 3. sed ex capite fractionis fidei, quæ hic adest.

7. Initas. Quando, cum uxor, tum vir adulteratur, neque potest divertere, quia, ut habet Textus, *c. Significasti de D. cor. alibi*, paria delicta mutua compensatione abolentur. Ergo, neque Sponsi, quamvis utrique fornicantes, poterunt à sponsalibus, divertere?

8. Respondeo. Hujus paritatis debent etiam Auctores communis sententiæ respondere, nam probat, ne à Sponsa quidem fornicante posse dimittere Sponsam similiter delinquentem; compensantur enim delicta. Disparitas igitur est, quia cum Matrimonium sit ex se indissolubile, quodlibet caput impediendi ejus separationem sufficere debuit, quale nunc est compensatio adulteriorum; At pro sponsalibus, quæ ob quamlibet mutationem dissolvi possunt, non cogimur similem compensationem iniuriarum inducere, sed concedere debemus utrique Sponso, ut fidem sibi factam vindicare possit per separationem, quæ facile, etiam ob alias rationabiles causas concedi solent Sponsis. Ita respondent Sanchez, Layman, Gutierrez, cit. quamvis nobis contrarij, ita igitur, & nos.

SEPTIMA CAUSA.

§. VII. Impedimentum superveniens.

1. Impedimenta non dirimentia Matrimonium, quantum facit ad præsens institutum, hodie sunt (ut supra videtur, *de Imped. c. 6. dixi*) Votum Religionis, Votum Sacerdotij, Votum Castitatis, Votum Cœlibatus; De his ergo non dirimentibus, cum iam *sup. c. 5. §. 2. n. 7. c. §. 13. n. 2. & §. 4. per totum*, dixerimus, quæ ratione se habent in sponsalibus, superest hic solum agere de impedimentis dirimentibus, quomodo scilicet, & quatenus aliquod impedimentum dirimens superveniens sponsalibus, illa dissolvat, id quod figuratone sequentis casus dilucidius explicabitur.

2. Antonius sponsalia promissit Mariæ, venim non multo post cognovit Agatham Mariæ Sororem, unde (ut scimus omnes) affinitatem ex copula carnali fornicaria dictus Antonius contraxit cum eadem sua Sponsa Mariæ, quæ affinitas, cum sit impedimentum dirimens in causa est, ut non possit procedi ad Matrimonium de presenti, nisi prius obtineatur à Summo Pontifice dispensatio.

3. Porro circa hunc casum, & similes, quando culpa alterius ex Sponsis supervenit quomodocumque aliud impedimentum dirimens, tria resolvenda se offerunt, quæ iam, tribus assertionibus, resolvo.

4. Affero Primò, Mariam esse liberam à sponsalibus, ut vult Aversa *l. 7. de spons. sect. 14. V. ita autem*, Coninch. & Sanchez apud Castrop. *disp. 2. de spons. p. 26.* posse retere Antonium, etiam si se offerat ad obtinendam dispensationem, immo etiam si dispensationem obtentam exhibeat. Ratio (præter fornicationem, quæ in hoc peculiari casu intervenit, quam esse causam sufficientem, ut innocens resistat à sponsalibus, nuper diximus) est, quia apponens impedimentum dirimens, fecit, quantum est ex se, Matrimonium iure impossibile, ergo sufficienter dedit causam alteri resistendi, & volendi, conformare se iuri Matrimonium prohibenti.

5. Affero Secundò, Antonium non esse liberum à

sponsalibus: *Idem loc. præter*, Av. Vnde, volente Mariæ obligari ad procurandam dispensationem, & ad Matrimonium de presenti celebrandum. Ratio est, quia ut superius sæpe diximus, æquum non est, ut liberetur à data fide is, qui delictum commisit: nam, sic ex iniquitate lucrum reportaret. Aversa autem *l. c. cit.* dictum Antonium (præcendendo ab alio damno Mariæ) posse, velle se conformari iuri prohibenti, sed ei non acquiesco, propter rationem dictam, & quia de iure naturæ est, ut, qui causa est impedimenti, circa illud, quod ipse promissit, tollere ipsum debeat, quo ablato, iam non erit difformis iuri prohibenti.

6. Affero Terriò, dispensationem prædictam esse procurandam expensis Antonij, & nullo modo Mariæ: patet, quia solum ipse, & quidem iniuste, fuit causa, ob quam, necessariò illa dispensatio procuranda esset. Ita Doctores citati.

7. Sed ecce celebris difficultas. Si magnis expensis hæc dispensatio sit impetranda, adhucne obligabitur ad illam procurandam Antonius nocens?

Respondeo. Non obligari, putat Falluc. Sanchez. Coninch. quos citat, sequiturque Gasp. Hurtad. *disp. 2. de matr. disp. 1. 2.* Ratio est, inquit, quia obligatio orta ex sponsalibus solum viget Sponsum ad ponenda media ordinaria, & non valde difficilia, quibus impleri possit Matrimonium, non verò extraordinaria, & difficilia. Excipiunt, & merito, nisi sponsa fuerit spe Matrimonij violata, unde damnum pateretur, vel infamiam, si non sequeretur Matrimonium, nam tunc, sine dubio, nullis sumptibus parcere debet, pro dispensatione impetranda, Sponsus.

8. Obligari Antonium semper, etiam magnis sumptibus, concedit cum Petro Ledesma, & Ochagavia Castropalaus, *loc. cit. num. 4.* non quidem ex vi sponsalium, ex quibus rectè dixerunt prædicti Doctores, non obligari Sponsum, nisi ad media ordinaria: (nam propterea Sponsus ex sola lege sponsalium teneretur dumtaxat procurare dispensationem mediocribus sumptibus, exemplo docto ab eo, qui post votum Castitatis Matrimonium contrahit; non enim obligatur ante consummationem Matrimonij ingredi Religionem, in qua possit servare castitatem; quia hoc est remedium extraordinarium, & nimis durum sufficere alia de quibus ibi) non inquam, ex vi sponsalium, sed ex vi, seu ratione damnificationis, cuius, contra Sponsæ litem, causa fuit per suum delictum Antonius.

9. Hanc decisionem Castropalai, Ego verissimam iudico; ita ut contrariam ne probabilem quidem vocare velim, quia non video cur qui causa est damni contrahit, non sit obligatus illud quantum potest, relaxare. Inquiri enim à te, si me iniuste impedires à consecratione Beneficii, ad quod ego ius habeo per electionem mihi legitime factam, nonne deberes, quacunque impensa, illud impedimentum tollere, si posses.

10. Illud tamen hujus decisionis rigorem aliquantulum mitigabit, quod notat Gasp. Hurtad. *loc. cit.* his verbis: *Is, qui fuit causa impedimenti, tenetur ad procurandam dispensationem, quando dans causam impedimenti advertebat, impedimentum contrahi, quia tunc liberè dedit causam damno extorto ex impedimento; damnificationi autem libera, & humana satisfaciendum est. At quando tunc non advertebat impedimentum contrahi, non tenetur, quia tunc liberè non damnificavit, damnificationi autem, quando non liberè fit, non est necessariò satisfaciendum.* Hæc ille: unde cum sapissimè non advertatur, frequentissima erit excusatio.

11. Eundem rigorem mitigabit, etiam illud. Nam si fore tot, tantæque deberent esse expensæ, ut si ea fierent, caderet notabiliter à suo statu Antonius, excusaretur ab illis. Rursum, si comparatione damni, quod patitur Maria, nimis exorbitans deberet esse damnum expensarum, quod deberet pati Antonius, posset differri ad melius tempus procuratio dispensationis, vel conveniri cum Mariæ, ut remittat, quæ certe non debet esse difficilis